

VU Research Portal

Migratie middels mensenrechten.

Aarrass, Bahija

2021

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Aarrass, B. (2021). *Migratie middels mensenrechten. Binding en bodem als concepten voor een mensenrechtenbenadering van het migratie- en asielrecht.* [, Vrije Universiteit Amsterdam]. Boom juridisch.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Migratie middels mensenrechten

VRIJE UNIVERSITEIT

MIGRATIE MIDDELS MENSENRECHTEN

*Binding en bodem als concepten voor een mensenrechtenbenadering
van het migratierecht*

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van de graad Doctor aan
de Vrije Universiteit Amsterdam,
op gezag van de rector magnificus
prof.dr. V. Subramaniam,
in het openbaar te verdedigen
ten overstaan van de promotiecommissie
van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid
op dinsdag 15 juni 2021 om 13.45 uur
in de aula van de universiteit,
De Boelelaan 1105

door

Bahija Aarrass

geboren te Iatmanen, Marokko

Promotoren: prof.dr. B.P. Vermeulen
prof.dr. H. Battjes

VOORWOORD

De afgelopen jaren waren een lange en leerzame weg. Op zowel persoonlijk als professioneel vlak is er veel gebeurd, maar het schrijven van het proefschrift vormde een constante factor, die bij vlogen het leven overheerste maar die vooral voor een ongelooflijke verrijking heeft gezorgd.

Het schrijven van dit proefschrift was niet mogelijk zonder de steun en het vertrouwen van een aantal mensen. In de eerste plaats wil ik mijn promotoren bedanken. Ben, van jou kreeg ik vanaf het eerste uur het vertrouwen. Dat sprak onder meer uit de mogelijkheid die je me bood om samen het preadvies voor de Staatsrechtconferentie te schrijven. Ik ben je daarvoor en voor de stimulerende betrokkenheid gedurende het hele traject erg dankbaar. Ondanks je afwezigheid op de VU, ben je van het allereerste onderzoeksvoorstel tot het einde toe betrokken geweest. Hemme, je scherpe en kritische blik is onmisbaar geweest bij het tot stand komen van dit onderzoek. En ook je woorden van vertrouwen op momenten dat het nodig was, heb ik enorm gewaardeerd, evenals je bereidheid om onze besprekingen in Den Haag te houden.

In de tweede plaats wil ik de commissieleden danken: Thomas Spijkerboer, Janneke Gerards, Eva Brems, Rick Lawson, Ashley Terlouw en Karin de Vries. Ik dank jullie zeer voor de bereidheid om het proefschrift te beoordelen en voor het waardevolle commentaar. Ook dank ik NWO-Mozaïek, waarmee dit onderzoek tot stand is gebracht.

De omgeving van de VU, in het bijzonder de migratierecht-sectie, is van onschatbare waarde geweest voor de nodige gedachtewisseling, academische uitdaging en natuurlijk de sociale sfeer. Iedereen die hieraan heeft bijgedragen door middel van gesprekken, wandelingen, koffiemomenten etc. wil ik bedanken, in het bijzonder: wijlen Sarah van Walsum, Guno Jones, Evelien Brouwer, Marcelle Reneman, Lieneke Slingenberg, Betty de Hart, Karen Geertsema, Hannah Helmink, Pieter Boeles, Eva Hilbrink, Younous Arbaoui, Nadia Ismaili, Juan Amaya Castro, Tamara Last, Solke Munneke en Songül Mutluer. Voor het daarnaast meelesen van stukken wil ik Martijn Stronks, Galina Cornelisse en Karin de Vries danken.

Voor assistentie in het verre of recente verleden wil ik Dora Brouwer, Judith Verbeek en Eva Kos hartelijk danken. Veeni Naganathar en Houssein Aarrass wil ik bedanken voor de hulp bij de eindredactie.

Verder wil ik mijn collega's bij de Open Universiteit van de Afdeling publiekrecht bedanken voor het warme welkom en de betrokkenheid bij mijn onderzoek, met name Rolf Ortlep, Karianne Albers, Sander Kole, Rick Bronsema, Lynn Hillary, Carla Zoethout en Wilma Dreissen. Mijn paranymphen, Veeni Naganathar en Lynn Hillary, wil ik bedanken voor hun bereidheid om aan mijn zijde te staan. Lynn, wat fijn dat we elkaar weer getroffen hebben. Veeni, je hebt bij dit promotietraject vele rollen vervuld en ik ben blij met jouw zorgvuldige juridische deskundigheid, maar vooral ook met je vriendschap.

Tenslotte wil ik mijn familie en vrienden bedanken. Mijn broers en zussen: Aziza, Mohamed, Najat, Ali, Said, Souad, Fouad, Mostapha, Fatima, Houssein en Imad, en jullie partners en kinderen. Ik voel me ongelooflijk gezegend met jullie steun. Fatima en Souad, jullie waren en blijven een rots in de branding en hebben op allerlei manieren een grote rol gespeeld bij het succesvol afronden van dit traject. Mohamed Errahouti en Driss Sebai, ook jullie wil ik bedanken: zonder jullie was Cote d'Azur niet mogelijk geweest. Mijn schoonfamilie, met name Rabab en Nahid: shokran! Mijn vriendinnen dank ik voor jullie meelevendheid, luisterend oor en de nodige afleiding. Mijn lieve gezin, met jullie voel ik me intens gelukkig. Safouan en Assia: mama hoeft nu niet meer te 'werken, werken, werken'. Mustapha, zonder jou aan mijn zijde was me dit niet gelukt en je hebt op zoveel manieren bijgedragen aan mijn geluk. Tenslotte gaat mijn dankbaarheid uit naar mijn ouders. Yemma, de dankbaarheid voor wat jij voor ons hebt gedaan, is niet met woorden te beschrijven. Beba, je hebt letterlijk (lands)grenzen overschreden om ons te geven wat jou niet gegund was. Ik hoop dat je trots op me zou zijn geweest. Aan mijn ouders draag ik dit boek op.

Februari 2021

INHOUD

1	Inleiding: bindings- en bodembenadering	17
1.1	Inleiding	17
1.1.1	Onderwerp en doel van het onderzoek	17
1.1.2	‘Binding’ en ‘bodem’ als kernbegrippen	21
1.2	Grondslagen van de bindings- en bodembenadering in EHRM-rechtspraak	23
1.2.1	Algemene uitgangspunten voor toepassing van het EVRM in migratiecontext	24
1.2.1.1	Toepasselijkheid van het EVRM in migratiezaken	25
1.2.1.2	Toepassing van het EVRM en de jurisdictievraag	26
1.2.1.3	De immigratieclausule	29
1.2.2	Het recht op respect voor gezinsleven als bindingsnorm	31
1.2.2.1	<i>Family life</i> : ook over grenzen heen	32
1.2.2.2	Belangenafweging: mate van binding met land van herkomst en land van ontvangst	36
1.2.2.3	Belangenafweging onder artikel 8 EVRM bij toelating en uitzetting	38
1.2.2.4	Concluderend	42
1.2.3	Artikel 3 EVRM als bodemnorm	43
1.2.3.1	Artikel 3 EVRM: een impliciet refoulementverbod	44
1.2.3.2	Artikel 3 EVRM: “fundamental value”	45
1.2.3.3	Bodembescherming bij toetsing aan artikel 3 EVRM: <i>minimum level of severity</i>	48
1.2.3.4	Concluderend	53
1.2.4	Afsluitende opmerkingen: binding en bodem als juridische bouwstenen	53
1.3	Theoretische grondslagen voor de bindings- en bodembenadering	55
1.3.1	Mensenrechtenclaims en het migratierecht: drie standpunten	57
1.3.2	‘Vervolging’ in het vluchtelingenrecht: bodem	59

1.3.3	Transnational ties: binding	69
1.4	Methodologische benadering; afbakening en opbouw onderzoek	73
1.4.1	Methodologische benadering	73
1.4.1.1	Het consistentiebeginsel in het EVRM-systeem	75
1.4.1.2	Consistentie-analyse operationaliseren	77
1.4.2	Onderzoeksvraag; afbakening en opbouw onderzoek	79
1.4.2.1	Onderzoeksvraag	79
1.4.2.2	Afbakening onderzoek	80
1.4.2.3	Opbouw onderzoek	85
1.4.2.4	Binding en bodem in mensenrechtenbepalingen	87
1.4.3	Wetenschappelijke bijdrage	91
2	Het recht op respect voor privéleven in het migratierecht	95
2.1	Inleiding	95
2.2	Het recht op respect voor privéleven in artikel 8 EVRM	96
2.2.1	Inleiding	96
2.2.2	Reikwijdte van het begrip 'privéleven': verruiming en categorisering	96
2.2.3	Beperkingssystematiek bij het recht op respect voor privéleven	99
2.2.4	Bindings- en bodemaspecten	103
2.2.4.1	Binding: sociale identiteit	103
2.2.4.2	Bodem: persoonlijke identiteit & geestelijke en fysieke integriteit	108
2.3	Het recht op respect voor privéleven als bindingsnorm	118
2.3.1	Inleiding	118
2.3.2	Toegang en toelating	118
2.3.2.1	Binding met het land van ontvangst: 'zuivere' toelatingszaken	119
2.3.2.2	Binding met het land van ontvangst: 'hybride' toelatingszaken	122
2.3.2.3	Binding door banden met anderen	128
2.3.2.4	Concluderend: consistentie	129
2.3.3	Uitzetting	131
2.3.3.1	Reikwijdte-vraag: familie- of privéleven?	132
2.3.3.2	Analyse: het bereik van het recht op respect voor privéleven bij uitzetting	141
2.3.3.3	Belangenafweging bij een inbreuk op het privéleven door uitzetting	145
2.3.4	Conclusie: privéleven als bindingsnorm	162
2.4	Het recht op respect voor privéleven als bodemnorm	165

2.4.1	Inleiding	165
2.4.2	Seksuele identiteit en refoulement	166
2.4.2.1	Inleiding	166
2.4.2.2	Seksuele identiteit in asielrechtspraak van het EHRM	168
2.4.2.3	Consistentieanalyse van EHRM-rechtspraak: seksuele identiteit in asielzaken	173
2.4.2.4	Het recht op respect voor privéleven en de vluchtelingendefinitie: benadering van het HvJEU	181
2.4.3	Persoonlijke identiteit en refoulement: verwesterde personen	184
2.4.3.1	Verwesterde personen in rechtspraak van het EHRM	185
2.4.3.2	Consistentie in EHRM-rechtspraak: verwesterde personen	187
2.4.4	Fysieke en geestelijke integriteit en refoulement	189
2.4.4.1	Fysieke en geestelijke integriteit in (asiel)rechtspraak van het EHRM	190
2.4.4.2	Consistentie van EHRM-rechtspraak: fysieke en geestelijke integriteit	193
2.4.5	Conclusie: het recht op respect voor privéleven als bodemnorm	195
2.5	Conclusie	196
3	Het recht op vrijheid van godsdienst in het migratierecht	201
3.1	Inleiding	201
3.2	Het recht op vrijheid van godsdienst in het EVRM	202
3.2.1	Inleiding	202
3.2.2	Reikwijdte van de godsdienstvrijheid in artikel 9 EVRM	203
3.2.2.1	Reikwijdte van 'godsdienst'	203
3.2.2.2	Geloofsuiting: kwestie van definiëring	204
3.2.2.3	Het individuele versus het collectieve aspect	207
3.2.3	Godsdienstvrijheid en de beperkingssystematiek van artikel 9 EVRM	208
3.2.3.1	Inmenging: vermijdbaarheid van de geloofsuiting	208
3.2.3.2	Beperkingssystematiek: <i>forum internum</i> en <i>externum</i> ; negatieve en positieve verplichtingen en <i>margin of appreciation</i>	210
3.2.4	Godsdienstvrijheid: bodem en binding	213
3.2.4.1	Bindingsaspecten van de godsdienstvrijheid	214
3.2.4.2	Bodemaspecten van de godsdienstvrijheid	219
3.3	Vrijheid van godsdienst als bindingsnorm	226
3.3.1	Inleiding	226

3.3.2	De individuele dimensie van godsdienstvrijheid	227
3.3.2.1	Toelating ten behoeve van proselitisme en pelgrimage	228
3.3.2.2	Uitzetting vanwege godsdienstbeoefening?	235
3.3.2.3	Concluderend	241
3.3.3	De collectieve dimensie van godsdienstvrijheid	242
3.3.3.1	Toelating ten behoeve van de religieuze gemeenschap	243
3.3.3.2	Verblijfsbeëindiging en uitzetting als inbreuk op de religieuze gemeenschapsvrijheid	247
3.3.3.3	Concluderend	251
3.3.4	Conclusie: godsdienstvrijheid als bindingsnorm	252
3.4	Vrijheid van godsdienst als bodemnorm	254
3.4.1	Inleiding	254
3.4.2	Het recht op godsdienstvrijheid en het refoulementverbod	255
3.4.2.1	Godsdienstvrijheid en refoulement onder artikel 9 EVRM	255
3.4.2.2	Godsdienstvervolging en 'ill treatment' in de zin van artikel 3 EVRM	259
3.4.2.3	Analyse EHRM-rechtspraak: consistentie	267
3.4.3	Godsdienstvrijheid en het refoulementverbod: benadering van het HvJEU	275
3.4.3.1	De zaak Y. & Z./Bundesrepublik Deutschland	275
3.4.3.2	Analyse van rechtspraak van het HvJEU	276
3.4.4	Conclusie: godsdienstvrijheid als bodemnorm	282
3.5	Conclusie	284
4	Vrijheid van meningsuiting in het migratierecht	289
4.1	Inleiding	289
4.2	Het recht op vrijheid van meningsuiting in het EVRM	290
4.2.1	Inleiding	290
4.2.2	Artikel 10 EVRM: reikwijdte	290
4.2.3	Artikel 10 EVRM: beperkingsmogelijkheden	293
4.2.4	Artikel 16 EVRM: beperkingen op de 'politieke' rechten van vreemdelingen	295
4.2.5	Bindings- en bodemaspecten	298
4.2.5.1	Bindingsaspecten van het recht op vrijheid van meningsuiting	298
4.2.5.2	Bodemaspecten van het recht op vrijheid van meningsuiting	302
4.3	De vrijheid van meningsuiting als bindingsnorm	306
4.3.1	Inleiding	306
4.3.2	Toelating en vrijheid van meningsuiting	306

4.3.2.1	Nationale uitspraken over vrijheid van meningsuiting en toelating: Wilders; Moon	307
4.3.2.2	Toelating ten behoeve van de uitingsvrijheid	311
4.3.2.3	Weigering van (weder)toelating en vrijheid van meningsuiting	313
4.3.2.4	Analyse	317
4.3.3	Uitzetting en vrijheid van meningsuiting	318
4.3.3.1	Inleiding	318
4.3.3.2	Rechtspraak van het EHRM inzake uitzetting en artikel 10 EVRM	319
4.3.3.3	Analyse EHRM-rechtspraak	323
4.3.3.4	Concluderend	330
4.3.4	Conclusie: vrijheid van meningsuiting als bindingsnorm	331
4.4	De vrijheid van meningsuiting als bodemnorm	333
4.4.1	Inleiding	333
4.4.2	Vrijheid van meningsuiting, vergadering & betoging in het kader van de asielcontext	334
4.4.2.1	Vrijheid van meningsuiting en artikel 10 EVRM in de asielcontext	334
4.4.2.2	Vrijheid van meningsuiting, vereniging & betoging in het kader van artikel 3 EVRM	336
4.4.2.3	Analyse	337
4.4.3	Meningsuiting en vluchtelingenschap	341
4.4.3.1	Inleiding	341
4.4.3.2	‘Politieke overtuiging’ in de vluchtelingendefinitie	341
4.4.3.3	Politieke overtuiging en vervolging	343
4.4.3.4	Concluderend: alle beperkingen van politieke uitingen leiden tot een refoulementverbod?	344
4.4.4	Conclusie: vrijheid van meningsuiting als bodemnorm	346
4.5	Conclusie	347
5	Procedurele normen in het migratierecht	351
5.1	Inleiding	351
5.2	Procedurele normen in het EVRM	353
5.2.1	Inleiding	353
5.2.2	Artikel 6 EVRM: het recht op een eerlijk proces	353
5.2.2.1	Het bereik van artikel 6 EVRM	353
5.2.2.2	Beperkingsmogelijkheden van artikel 6 EVRM	357
5.2.3	Artikel 5 EVRM: het recht op vrijheid en veiligheid	359

5.2.3.1	Het bereik van procedurele rechten onder artikel 5 EVRM	359
5.2.3.2	Beperkingmogelijkheden met betrekking tot artikel 5 EVRM	360
5.2.4	Overige procedurele normen in het EVRM	362
5.2.5	Bindingsaspecten van procedurele normen	366
5.2.5.1	Artikel 6 EVRM: toegang tot de rechter en universele rechtsmacht/ <i>forum necessitatis</i>	366
5.2.5.2	Artikel 5 EVRM: fysieke vrijheid en bewegingsvrijheid	370
5.2.6	Bodemaspecten	372
5.2.6.1	Bodemaspecten van artikel 6 EVRM	372
5.2.6.2	Bodemaspecten van artikel 5 EVRM	380
5.3	Artikel 6 EVRM als bindings- en bodemnorm	383
5.3.1	Inleiding	383
5.3.2	Artikel 6 EVRM als bindingsnorm	383
5.3.3	Artikel 6 EVRM als bodemnorm	386
5.3.3.1	Inleiding	386
5.3.3.2	Uitlevering: de Soering-doctrine	387
5.3.3.3	Uitzetting: de Soering-doctrine toegepast	390
5.3.3.4	De tweede fase uitleveringszaken: de introductie van interstatelijke waarborgen	391
5.3.3.5	Schending van artikel 6 EVRM bij uitzetting: <i>Othman tegen het Verenigd Koninkrijk</i>	393
5.3.3.6	De derde fase uitleveringszaken: CIA-methoden	395
5.3.4	Analyse: artikel 6 EVRM als refoulementverbod	396
5.3.4.1	Inleiding	396
5.3.4.2	Flagrante schending van het recht op een eerlijk proces vormt een refoulementverbod	397
5.3.4.3	Criterium: 'flagrant denial of justice'	397
5.3.4.4	Bereik van artikel 6 EVRM bij refoulementzaken	400
5.3.4.5	Bewijstest: reëel risico	404
5.3.4.6	Concluderend	406
5.4	Artikel 5 EVRM als bindings- en bodemnorm	408
5.4.1	Inleiding	408
5.4.2	Artikel 5 EVRM als bindingsnorm	408
5.4.3	Artikel 5 EVRM als bodemnorm	409
5.4.3.1	EHRM-rechtspraak inzake artikel 5 EVRM als refoulementverbod	409
5.4.3.2	Uitzettingszaken	409
5.4.3.3	Uitleveringszaken	412

5.4.4	Analyse: toepassing van artikel 5 EVRM als refolementverbod	414
5.4.4.1	Artikel 5 EVRM als refolementverbod	414
5.4.4.2	Criterium: 'flagrant breach of the prohibition of arbitrary detention'	414
5.4.4.3	Bereik van artikel 5 EVRM bij refolement: bodemaspecten	416
5.4.4.4	Bewijstest: reëel risico	418
5.4.4.5	Concluderend	419
5.5	Conclusie	420
5.5.1	Procedurale normen als bindingsnormen	420
5.5.2	Procedurale normen als bodemnormen	421
6	Sociaal-economische normen in het migratierecht	423
6.1	Sociaal-economische rechten in context	423
6.1.1	Inleiding	423
6.1.2	Typen rechten in het EVRM: burger- en politieke rechten versus sociaal-economische rechten	423
6.1.3	Sociaal-economische rechten in migratiezaken	427
6.1.4	Sociaal-economische rechten in het vluchtelingenrecht	431
6.2	Het recht op onderwijs in het migratierecht	435
6.2.1	Inleiding	435
6.2.2	Het recht op onderwijs in het EVRM	435
6.2.2.1	Bereik van het recht op onderwijs: twee subrechten	435
6.2.2.2	Impliciete beperkingsmogelijkheden bij het recht op onderwijs	442
6.2.3	Bindings- en bodemaspecten	445
6.2.3.1	Bindingsaspecten van het recht op (vrijheid) van onderwijs	445
6.2.3.2	Bodemaspecten van het recht op (vrijheid) van onderwijs	448
6.2.4	Het recht op onderwijs als bindingsnorm	453
6.2.4.1	Inleiding	453
6.2.4.2	Toelating ten behoeve van onderwijs	456
6.2.4.3	Voortzetting van verblijf vanwege onderwijs	459
6.2.4.4	De instrumentele waarde van het recht op onderwijs: invulling van andere rechten	464
6.2.4.5	Concluderend: het recht op onderwijs als bindingsnorm	465
6.2.5	Het recht op onderwijs als bodemnorm	466
6.2.5.1	Inleiding	466

6.2.5.2	Het recht op onderwijs als zelfstandig refoulementverbod	468
6.2.5.3	Het recht op onderwijs in het licht van andere EVRM- bepalingen	471
6.2.5.4	Het recht op onderwijs en vervolging	473
6.2.5.5	Concluderend	476
6.2.6	Conclusie: het recht op onderwijs als bindings- en bodemnorm	477
6.3	Het recht op eigendom in het migratierecht	479
6.3.1	Inleiding	479
6.3.2	Het recht op eigendom in het EVRM	480
6.3.2.1	Inleiding	480
6.3.2.2	Het bereik van het recht op eigendom in het EVRM	480
6.3.2.3	Beperkingmogelijkheden van het recht op eigendom	481
6.3.2.4	Het recht op eigendom en vreemdelingen	484
6.3.3	Bindings- en bodemaspecten	485
6.3.3.1	Bindingsaspecten van het recht op eigendom	485
6.3.3.2	Bodemaspecten van het recht op eigendom	487
6.3.4	Het recht op eigendom als bindingsnorm	489
6.3.4.1	Inleiding	489
6.3.4.2	Het recht op eigendom en toelating	490
6.3.4.3	Het recht op eigendom en uitzetting	493
6.3.4.4	Concluderend	496
6.3.5	Het recht op eigendom als bodemnorm	496
6.3.5.1	Het recht op eigendom als zelfstandig refoulementverbod in het EVRM	497
6.3.5.2	Het recht op eigendom en het verbod op onmenselijke/vernederende behandeling	499
6.3.5.3	Vervolging en eigendomsrechten	500
6.3.5.4	Concluderend	501
6.3.6	Conclusie: bindings- en bodembenadering van het recht op eigendom	502
6.4	Conclusie: sociaal-economische normen in het migratierecht	503
7	Gelijkheidsnormen in het migratierecht	505
7.1	Inleiding	505
7.2	Gelijkheidsnormen in het EVRM	506
7.2.1	Inleiding	506
7.2.2	Artikel 14 EVRM	506
7.2.2.1	Toepassingsbereik van artikel 14 EVRM	506
7.2.2.2	Beperkingmogelijkheden van artikel 14 EVRM	508
7.2.2.3	Indirect onderscheid	510

7.2.3	Artikel 1 van het Twaalfde Protocol EVRM	511
7.2.4	Discriminatiegronden	512
7.2.4.1	Onderscheid op grond van nationaliteit	512
7.2.4.2	Onderscheid op grond van ras	516
7.2.4.3	Onderscheid op grond van geslacht	521
7.2.4.4	Onderscheid op basis van andere (in de bepaling genoemde) gronden	526
7.2.4.5	Onderscheid op basis van overige gronden	529
7.2.5	Bindings- en bodemaspecten	532
7.2.5.1	Bindingsaspecten van het gelijkheidsbeginsel	532
7.2.5.2	Bodemaspecten van het gelijkheidsbeginsel	534
7.2.6	Concluderend	536
7.3	Het gelijkheidsbeginsel als bindingsnorm	537
7.3.1	Inleiding	537
7.3.2	De zelfstandige betekenis van gelijkheidsnormen in het EVRM voor het migratierecht	537
7.3.3	Gelijkheidsnormen in het EVRM en onderscheid bij toelating en uitzetting	539
7.3.3.1	Inleiding	539
7.3.3.2	Onderscheid op grond van nationaliteit in immigratiezaken	539
7.3.3.3	Onderscheid op grond van ras in immigratiezaken	548
7.3.3.4	Onderscheid op grond van geslacht in immigratiezaken	555
7.3.3.5	Onderscheid op grond van geboorte in immigratiezaken	560
7.3.3.6	Onderscheid op basis van andere (genoemde) gronden in immigratiezaken	563
7.3.3.7	Onderscheid vanwege andere gronden: seksuele gerichtheid	566
7.3.4	Concluderend: gelijkheidsnormen als bindingsnormen	568
7.4	Het gelijkheidsbeginsel als bodemnorm	569
7.4.1	Inleiding	569
7.4.2	Artikel 14 EVRM als zelfstandig refoulementverbod	570
7.4.3	Discriminatie als <i>ill treatment</i> in de zin van artikel 3 EVRM	572
7.4.3.1	Discriminatie als vernederende behandeling	572
7.4.3.2	Discriminatie en (overig) <i>ill treatment</i> in de zin van artikel 3 EVRM	579
7.4.3.3	Tussenconclusie: discriminatie als <i>ill treatment</i> in de zin van artikel 3 EVRM	582

7.4.4	Discriminatie = <i>ill treatment</i> = refoulementverbod?	583
7.4.4.1	Inleiding	583
7.4.4.2	Raciale discriminatie als grond voor een refoulementverbod	585
7.4.4.3	Andere vormen van discriminatie als grond voor een refoulementverbod	590
7.4.5	Gelijkheidsnormen in de vluchtelingendefinitie	595
7.4.5.1	Inleiding	595
7.4.5.2	Vervolgingsgronden als discriminatiegronden	595
7.4.5.3	Het vervolgingsbegrip en discriminatie	600
7.4.5.4	Conclusie	603
7.4.6	Conclusie: gelijkheidsnormen in het EVRM als bodemnorm	603
7.5	Conclusie	605
8	Conclusie	609
8.1	Binding	610
8.2	Bodem	618
8.3	Binding én bodem?	625
	Literatuurlijst	629
	Jurisprudentielijst	653
	Trefwoordenregister	667
	Afkortingen	675
	Samenvatting	677
	Summary	683